

עֲרֵפָה הִיא הָאֵם שֶׁל הָעֶרֶב רַב, שְׁנֹאֲמַר בְּהֵם פִּי עִם קֶשֶׁה עֲרֵף הוּא, שְׁחִזְרָה לְסִרְחֻנָּה וְהִחְזִירָה עֲרֵף לְחִמּוּתָהּ, כְּלִיזָן בְּעֵלָה שֶׁל עֲרֵפָה, יֵצֵר הָרַע, שְׁבָאָה כְּלִיָּה מִמְּנוּ לְעוֹלָם, וְהוּא כְּלִיזָן, וְאִשְׁתּוּ לִילִית כְּלִיָּה.

נִשְׁמָה וּנְפֶשׁ, כְּשֹׁאֲדָם מִחֵיב בְּחֻטָּאִים וְהֵם מִתְגַּבְּרִים עַל הָאִיבָרִים, נִשְׁמַת חַיִּים מִסְתַּלְקַת מִהַגּוֹף, וְהַנְּפֶשׁ נִשְׁאָרַת שָׁם, וְנֹאֲמַר בְּהָ וְתַגְל מִרְגְּלוֹתָיו, לְמִי? לְצַדִּיק, וְזוֹ בְרִית מִיָּלָה, שֶׁהוּא בּוֹעִ"ז ב"ו ע"ז, תְּקִיף עַל יֵצֵרוֹ, וְיִמַּד שֵׁשׁ שְׁעוּרִים וְיִשֵּׁת עֲלֶיהָ, שׁוֹקִיו עֲמוּדֵי שֵׁשׁ, שְׁמָה אוֹתָם עֲלֶיהָ לְהַגֵּן עֲלֶיהָ, וּפְרִשׁוּהָ וְתִלְכְּנָה שְׁתִּיָּהֶם, עִם הַשְּׂכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה וְהַתַּחְתּוֹנָה, וְעֲלִיָּהֶם נֹאֲמַר וְתִקְרָאנָה לוֹ הַשְּׂכֵנּוֹת שָׁם, לֵאמֹר יֵלֵד בֶּן לְנַעֲמִי, זֶה הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, שְׁנֹאֲמַר בּוֹ בְּנֵי כְּכָרִי יִשְׂרָאֵל. כְּשִׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל וְגִרְמוּ לְהִסְתַּלְקוֹת הַשְּׂכִינָה, עַל הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה נֹאֲמַר וְתַגְל מִרְגְּלוֹתָיו. דְּבָר אַחַר וְתִלְכְּנָה שְׁתִּיָּהֶם, הוּא מְדַבֵּר בְּגוֹף וּנְפֶשׁ, וְמֵאַהֲבַת הַגּוֹף כְּשֶׁהוּא בְּעַל תְּשׁוּבָה, תֹּאמַר הַנְּפֶשׁ אֵלָיו בְּאֲשֶׁר תְּמוּתֵי אֲמוֹת וְשֵׁם אֶקְבֵּר, וְלֹא תִזְוֶה הַנְּפֶשׁ בְּקִבְרֵ מִמְּנוּ, וְעֲלִיו נֹאֲמַר בְּהַתְּהַלְכָךָ תִּנְחָה אוֹתְךָ - בְּעוֹלָם הַזֶּה, בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ - בְּקִבְרֵךָ, וְהַקִּיצוֹת - לְתַחֲיַת הַמֵּתִים (לְעוֹלָם הַבָּא), הִיא תְּשִׁיחָךָ - זוֹ הַנְּפֶשׁ לְגוֹף, וּמְנוּרָה הַקְּדוּשָׁה, אִם הַגּוֹף לֹא חוֹזֵר בְּתְשׁוּבָה וְהִחְזִיר עֲרֵף לְתְשׁוּבָה, הַנְּפֶשׁ נִפְרָדַת מִמְּנוּ וְנִקְרָאת עֲרֵפ"ה, וְהַגּוֹף הַזֶּה נֹאֲבֵד מִשְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת.

אָמַר לוֹ: זָקֵן זָקֵן, וְהָרִי כְּמָה קְבָרִים לְחַנְסֵם, וְהָרִי אִם הַגּוֹף

עֲרֵפָה אֵימָא דְעֶרֶב רַב, דְּאִתְּמַר בְּהוּן (שְׁמוֹת לֵד ט) פִּי עִם קֶשֶׁה עוֹרְף הוּא, דְּחִזְרַת לְסִרְחֻנָּה, וְחִזְרַת עֲרֵף לְגַבֵּי חִמּוּתָהּ, כְּלִיזָן בְּעֵלָה דְעֲרֵפָה, יֵצֵר הָרַע דְּאִתְּיָא כְּלִיָּה מִנִּיהָ לְעֵלְמָא, וְאִיהוּ כְּלִיזָן, וְאִתְּתִיָּה לִילִית כְּלִיָּה. נִשְׁמָה וּנְפֶשׁ כַּד בַּר נִשְׁ אִיהוּ מְחוּיִיב בְּחוּבִין וּמִתְגַּבְּרִין עַל אֲבָרִים, נִשְׁמַת חַיִּים אִסְתַּלְקַת מִן גּוּפָא, וּנְפֶשׁ אִשְׁתַּאֲרַת תְּמָן, וְאִתְּמַר בְּהָ (רוֹת ג' ז) וְתַגְל מִרְגְּלוֹתָיו, לְגַבֵּי מָאן לְגַבֵּי צַדִּיק וְדָא בְרִית מִיָּלָה, דְּאִיהוּ בּוֹעֵז ב"ו ע"ז תְּקִיף עַל יֵצֵרָהּ, וְיִמַּד שֵׁשׁ שְׁעוּרִים וְיִשֵּׁת עֲלֶיהָ (שֵׁם טז), שׁוֹקִיו עֲמוּדֵי שֵׁשׁ (שִׁיר ה' טז), שׁוֹאֲיַת לוֹן עֲלָהָ לְאֲגָנָא עֲלָהָ, וְאוּקְמוּהָ וְתִלְכְּנָה שְׁתִּיָּהֶם בְּשְׂכִינְתָא עֲלָהָ וְתַתְּאָה, וְעֲלִיָּהּ אִתְּמַר (רוֹת ד' יז) וְתִקְרָאנָה לוֹ הַשְּׂכֵנּוֹת שָׁם, לֵאמֹר יֵלֵד בֶּן לְנַעֲמִי, דָּא עֲמוּדָא דְאֲמֻצְעִיתָא דְאִתְּמַר בִּיהָ (שְׁמוֹת ד' כב) בְּנֵי כְּכָרִי יִשְׂרָאֵל, כַּד חָאבוּ יִשְׂרָאֵל וְגִרְמוּ לְאִסְתַּלְקָא שְׂכִינְתָא, עֲלָהָ אִתְּמַר בְּשְׂכִינְתָא תַתְּאָה וְתַגְל מִרְגְּלוֹתָיו (רוֹת ג' ז).

דְּבָר אַחַר וְתִלְכְּנָה שְׁתִּיָּהֶם, אִיהוּ מְמַלְל בְּגוּפָא וּנְפֶשׁא, וּמִרְחִימוּ דְגוּפָא כַּד אִיהוּ בְּעַל תְּשׁוּבָה, יֵימָא נְפֶשׁא לְגַבֵּהּ בְּאֲשֶׁר תְּמוּתֵי אֲמוֹת וְשֵׁם אֶקְבֵּר (שֵׁם א' יז), וְלֹא תִזְוֶה נְפֶשׁא בְּקִבְרָא מִנִּיהָ, וְעֲלָהָ אִתְּמַר (מְשַׁלִּי ו' כב) בְּהַתְּהַלְכָךָ (דף עו ע"א) תִּנְחָה אוֹתְךָ בְּעֵלְמָא דִּין, בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ בְּקִבְרָא, וְהַקִּיצוֹת לְתַחֲיַת הַמֵּתִים (ג"א לְעוֹלָם הַבָּא) הִיא תְּשִׁיחָךָ, דָּא נְפֶשׁא לְגַבֵּי גוּפָא, וּבּוֹצִינָא קְדִישָׁא אִם גוּפָא לֹא חוֹזֵר בְּתְשׁוּבָה, וְחִזְרַת עוֹרְף לְגַבֵּי תְשׁוּבָה, נְפֶשׁ אִתְּפָרַשׁ מִנִּיהָ וְאִתְּקִרֵי עֲרֵפ"ה, וְגוּפָא דָּא אִתְּאָבִיד מִתְרִין עֲלָמִין.

אָמַר לִיהָ סָבָא סָבָא, וְהָא כְּמָה קְבָרִין לְמַגְנָא, וְהָא אִם גוּפָא אִתְּאָבִיד

על מה תקום נפשא לתחיית המתים, דהא ודאי גופא אתאביד, ואתמר דאתאביד מתרין עלמין, והא נחית לנשייה דתמן אתנשי לדרין דרין, אם פן פמה קברין למגנא.

אָרְא ודאי קודשא בריך הוא לא ישני עובדי ידוי, דודאי עלמא דין ועלמא דאתי דאינון שמיא וארעא דקודשא בריך הוא אינון, ועלייהו אמר דוד (תהלים קטו טו) השמים שמים ליהו"ה, ארעא אתהלך לפני יהו"ה בארצות החיים (שם קטו טז), עלייהו אתמר עלמא דין ועלמא דאתי בשמא דיהו"ה, הדא הוא דכתיב (שם צו יא) ישמחו השמים ותגל הארץ, אימתי בזמנא דאתמר לגבי שמים והארץ דסמאל ונחש, פי שמים פעשן נמלחו והארץ בפגד תבלה (ישעיה נא ו), ולבתר דימחי לון וישצי לאלין ממנן דעלייהו, מיד יחדש לון קודשא בריך הוא לשמיא וארעא, דיתמחון בגין אלין ממנן בישין, הדא הוא דכתיב (שם סו כב) פי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה וגומר, וכלא בגין דלא ישתצון עובדי ידוי, דאינון נשמתין וגופין דאתאבידו מתרין עלמין, ואלין עתירין דבגלותא, בגין דהאי עלמא איהו דלהון.

אבר מספני דאינון צדיקיא, טובא דלהון לאינון עלמין טבין, די בהון אתבריאו תרי תורות אורייתא דבכתב ואורייתא דבעל פה, דאגרא דלהון תמן ובגין דלתתא דארץ החיים, תמן גופין לנשמתין קדישין דאתבריאו בשמא דיהו"ה, וגופא דמשה דאתמר ביה (דברים לד ז) לא כהתה עינו ולא נס לחה מתמן הוה, ובגיניה הוה איהו בעא רחמי דלא ימות ויפוק מניה, ולא על גופא

נאבד, על מה תקום הנפש לתחיית המתים? שהרי ודאי הגוף נאבד, ונתבאר שנאבד משני עולמות, והרי ירד לנשיה ששם נשכח לדורי דורות, אם פן, פמה קברים לחנם?

אָרְא ודאי שהקדוש ברוך הוא לא ישנה את מעשי ידיו, שודאי העולם הזה והעולם הבא, שהם שמים וארץ, הם של הקדוש ברוך הוא, ועליהם אמר דוד השמים שמים ליהו"ה, הארץ - אתהלך לפני יהו"ה בארצות החיים, עליהם נאמר העולם הזה והעולם הבא בשם יהו"ה. זהו שכתוב ישמחו השמים ותגל הארץ, מתי? בזמן שנאמר לשמים והארץ, של סמאל ונחש, פי שמים פעשן נמלחו והארץ בפגד תבלה, ואחר שימחה אותם וישמיד את אותם הממנים שעליהם, מיד יחדש הקדוש ברוך הוא את השמים ואת הארץ, שימחו בגלל הממנים הרעים הללו. זהו שכתוב פי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה וגומר, והכל כדי שלא יכלו מעשי ידיו, שהם הנשמות והגופות שנאבדו משני העולמות, ואלו העשירים שבגלות, בגלל שהעולם הזה הוא שלהם.

אבר העניים שהם צדיקים, הטוב שלהם לאותם העולמות הטובים, שבהם נבראו שתי תורות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ששכרם שם, ובשביל שלמטה של ארץ החיים, שם הגופות לנשמות קדושות שנבראו בשם יהו"ה, והגוף של משה, שנאמר בו לא כהתה עינו ולא נס ליחה, משם הנה, ובשבילו הוא הנה מבקש רחמים שלא ימות ויצא ממנו, ולא על הגוף של העולם הזה שנקרא

אָצלו סנְדל, שְׁעָליו נְאָמר לו של
נְעָלֶיךָ מַעַל רַגְלֶיךָ.

וְאָדָם וְחַיִּוֹת וְבַהֲמוֹת וְעוֹפוֹת שֶׁל
שָׁם הֵם מַעֲשֵׂי בְּרֵאשִׁית, וְהֵם
בְּדַמוֹת עֲלִיּוֹן שֶׁל אֱלֹהִים שֶׁנֶּאֱמַר
בָּהֶם בְּמִרְכָּבָה וּדְמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי
אָדָם וְגוֹמֵר, שֶׁהֵם בְּהֵמוֹת
עֲלִיּוֹנוֹת, עֲלֵיהֶן נֶאֱמַר יַעֲשֶׂה
לְמַחֲפָה לּוֹ, וְשָׁם עֵץ הַחַיִּים, שְׁמִי
שְׂאוּכַל מִמֶּנּוּ נֶאֱמַר בּוֹ וְאָכַל וְחַי
לְעוֹלָם.

וְשָׁם כִּסְאוֹת שֶׁל זָהָב וְכֶסֶף
וְאֲבָנִים יְקָרוֹת, וּמִטּוֹת שֶׁל זָהָב
וְכֶסֶף, וּרְמ"ח מִצְוֹת שְׂצוּהָ אוֹתָן
מִשֶּׁה לְיִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְטַהַר
אֶת מַאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה
אֵיבָרִים שֶׁל אוֹתוֹ הַגּוֹף, וְהַגּוֹף
שֶׁל הָעוֹלָם הַשֶּׁפֶל הַזֶּה הוּא סְנְדֵל
לְנִשְׁמָה, שְׂמִתְטַנֵּף (וּמִתְטַנֵּפֶת)
בְּזַהֲמַת הָעוֹלָם הַזֶּה. הָרִי כָּאֵן
שְׁלִשִׁים וְאַחַת פְּעֻמִּים שֶׁהַתְּפֹרֶשׁ
בְּרֵאשִׁית, וְעֶשֶׂר אַמִּירוֹת,
וְשְׁלִשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁבִילִים, הָרִי
שְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם, וְצָרִיף לְפָרֶשׁ
אוֹתָם. פֶּתַח וְאָמַר בְּרֵאשִׁית.

תקון שְׁדִשִׁים וּשְׁנַיִם

בְּרֵאשִׁית, הַמֶּאֱמַר הַרְאֵשׁוֹן לְכָל,
וְהוּא כּוֹלֵל שְׁנֵי דְבוּרִים, אֲנָכִי וְלֹא
יְהִי לָךְ, שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּדְבוּר אַחַד,
וּשְׁנֵיהֶם רְמוּזִים בְּמִלַּת בְּרֵאשִׁית,
כְּגַלֵּל זֶה בְּרֵאשִׁית, א"ב רְשִׁית,
א"ב א' אֲנָכִי ב' לֹא יְהִי לָךְ,
וְהַכֵּל בְּאוֹת אַחַת ב', וְהִיא ב'
מִבְּרֵאשִׁית.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: וְכִי מִי שֵׁשׁ
לוֹ עֶבֶד וְהוֹצִיא אוֹתוֹ לְחֵירוֹת
מִשְׁעֶבְדוֹ, יֵשׁ לְרַבּוֹנוֹ לְשַׁבַּח אֶת
עֲצָמוֹ בְּהוֹצְאָה לְחֵירוֹת שֶׁל עֶבְדוֹ?
וְכִי הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁאָמַר
לְאַבְרָהָם כִּי גֵר יְהִי זֶרְעֶךָ וְכוּ',
יֵשׁ לְשַׁבַּח עֲצָמוֹ כְּמָה פְּעֻמִּים
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם?
אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן: וְדַאי כֹּף

דְּהָאֵי עֲלָמָא דְאַתְקָרִי סְנְדֵל לְגַבִּיָּה, דְעָלִיָּה
אֶתְמַר לִיָּה (שְׁמוֹת ג' ה) שֶׁל נְעָלֶיךָ מַעַל רַגְלֶיךָ.

וְאָדָם וְחַיִּוֹן וְבַעֲיָרָן וְעוֹפִין דְתַמָּן אֵינוֹן
עוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית, וְאֵינוֹן בְּדִיוֹקְנָא

עֲלָאָה דְאַלִּין דְאַתְמַר בְּהוֹן בְּמִרְכָּבָתָא (יְחֻזְקָא ל' א

וּדְמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וְגוֹמֵר, דְּאֵינוֹן בְּעִירִין
עֲלָאִין עֲלֵיהוֹ אֶתְמַר (יִשְׁעִיָּה טו' ג) יַעֲשֶׂה לְמַחֲפָה
לוֹ, וְתַמָּן עֵץ חַיִּים דְמָאֵן דְאַכִּיל מְנִיָּה אֶתְמַר
בֵּיה (בְּרֵאשִׁית ג' יב) וְאָכַל וְחַי לְעוֹלָם.

וְתַמָּן כְּרִסְיֵין דִּי דְהָבָא וְכֶסֶף אֶתְמַר וְאֲבָנִין יְקָרִין,
וְעֶרְשִׁין דְכֶסֶף וְדְהָבָא, וְרְמ"ח פְּקוּדִין

דְּמְנֵי לוֹן מִשֶּׁה לְיִשְׂרָאֵל בְּהָאֵי עֲלָמָא, לְדְכָאָה
רְמ"ח אֲבָרִים דְהָהוּא גוֹפָא, וְגוֹפָא דְהָאֵי

עֲלָמָא שְׁפֵלָא אִיהוּ סְנְדֵל לְנִשְׁמָתָא, דְאַתְטַנֵּף
(ג"א וְאַתְטַנֵּפֶת) בְּזוּהָמָא דְהָאֵי עֲלָמָא. הָא הָכָא

תְּלַתִּין וְחַד זְמַנִּין דְאַתְפָּרֶשׁ בְּרֵאשִׁית, וְעֶשֶׂר
אַמִּירָן וְתְלַתִּין וְתַרִּין שְׁבִילִין הָא שְׁבַעִין וְתַרִּין,
וְצָרִיף לְפָרֶשׁא לוֹן. פֶּתַח וְאָמַר בְּרֵאשִׁית.

תקונא תלתין וחד

בְּרֵאשִׁית מֶאֱמַר קְדַמָּא לְכֹלָא, וְאִיהוּ כְּלִיל
תְּרִין דְבוּרִין אֲנָכִי וְלֹא יְהִיָּה

לָךְ (שְׁמוֹת כ' ב) דְאַתְמַרוּ בְּדְבוּרָא חַדָּא, וְתַרְוֵיָּהוּ
אֵינוֹן רְמִיזִין בְּמִלַּת בְּרֵאשִׁית, כְּגִין דְּא

בְּרֵאשִׁית א"ב רְשִׁית, א"ב א' אֲנָכִי ב' לֹא
יְהִיָּה לָךְ, וְכֹלָא בְּאַת אַחַד ב', וְאִיהִי ב'

מִבְּרֵאשִׁית.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכִי מָאֵן דְאִית לִיָּה עֶבְדָּא
וְאַפִּיק לִיָּה לְחֵירוֹ מִשְׁעֶבְדֵיהָ, אִית לִיָּה

לְרַבּוּנִיָּה לְשַׁבַּחָא גְרַמִּיָּה בְּמִפְקָנוּתָא לְחֵירוֹ
לְעֶבְדֵיהָ, וְכִי קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְאָמַר

לְאַבְרָהָם (בְּרֵאשִׁית טו' יג) כִּי גֵר יְהִי זֶרְעֶךָ וְכוּ' אִית
לְשַׁבַּחָא גְרַמִּיָּה כְּמָה (דף עו ע"ב) זְמַנִּין אֲשֶׁר

הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (שְׁמוֹת כ' ג), אָמַר לִיָּה רַבִּי